

Yanardağ, U. (2020). Siyaset ve Sosyal Çalışma İlişkisini Türkiye İçin Düşünmek. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 261-278.

Derleme

Makale Geliş Tarihi: 01.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 24.12.2019

SİYASET VE SOSYAL ÇALIŞMA İLİŞKİSİNİ TÜRKİYE İÇİN DÜŞÜNMEK

Thinking Relationship Between Politics and Social Work for Turkey

Umut Yanardağ*

* Dr. Öğretim Üyesi, T.C. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID ID: 0000-0001-6854-1987

ÖZET

Sosyal çalışma mesleği ile siyaset arasında, bu mesleğin uygulanmaya başlanmasından bu yana bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkünse de bu ilişkinin bağlamının ve niteliğinin ne olduğu konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte değişen sosyal ve ekonomik koşullar çerçevesinde sosyal çalışma mesleğindeki dönüşüm, siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkinin anlaşılmasını ve sosyal çalışma uygulamalarının siyasi bir uygulama olarak nasıl gerçekleştirilebileceğinin ortaya konulmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda sosyal çalışma ve siyaset arasındaki ilişki Türkiye’de siyasi sosyal çalışma uygulamalarının nasıl tasarılacağına ortaya koymak amacındadır.

Anahtar Kelimeler: *siyaset, siyasi sosyal çalışma, radikal sosyal çalışma*

ABSTRACT

Although it has been suggested that there is a relationship between social work and politics since the emergence of the social work profession, there is a controversy as to the nature and context of this relationship. The transformation of the social work profession, due to changing social and economic conditions due to globalization, makes it necessary to understand the relationship between politics and social work, and to demonstrate how social work could also function in the political arena. In this context, this manuscript aims to demonstrate how social work could also be conceptualized as a political practice in Turkey.

Key Words: *Politics, political social work, radical social work*

GİRİŞ

Türkiye’de sosyal politikalar ve bu politikalarla şekillenen sosyal çalışma uygulamaları, genelde siyasi aktörler tarafından belirlenmektedir. Sosyal çalışmacılar,

politika yapmak ve siyasette söz sahibi olmak konusunda güçlü bir profile sahip değildirler. Kısmen sosyal politika yapmak ve analiz etmek, süreçlerini anlamak konusundaki eksiklikler, kısmen de sosyal çalışmacıların siyaset alanında etken bir aktör olmaktan çok, uzlaştırıcı/aracı olarak eğitim almaları sonucundan kaynaklanan bu durum (Hoefler, 1999: 75); neoliberal sosyal ve ekonomik ortamlarda sosyal çalışmacılar için bir güçlük oluşturmaktadır.

Sosyal çalışmacıların sosyal politikaların belirlenmesinde etkili olabilmesi için siyasetin, bir sosyal çalışma alanı olarak tanımlanması, sosyal çalışmacıların siyaset yapmakta yetenekli olması ve siyasi mekanizmalara katılmaları gerekmektedir. Bu gerekliliğe karşın Türkiye’de siyasi sosyal çalışma uygulamalarının nasıl gerçekleştirileceği konusunda, Çetingök’ün (2016) “politik sosyal hizmet” sunumundan öte yeterli bilgi bulunmamaktadır. Sosyal çalışmacıların siyasi süreçlere katılmasına dair bilginin edinilmesi için, bu alan ile ilgili global literatürden faydalanarak, siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu çerçevede; bu yazımızda önce siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkinin boyutları, siyasi sosyal çalışma bilgisinin üretildiği Amerika Birleşik Devletleri’ndeki (ABD) uygulamalara bakılarak ortaya konulacaktır. Ardından, Türkiye’de siyaset ve sosyal çalışma mesleği arasındaki ilişkinin nasıl olabileceği tartışılacaktır.

Siyaset ve Sosyal Çalışma Mesleği Arasındaki İlişkinin Boyutları

Genelde hayatın her alanında kullanılan bir kavram olan “siyaset” farklı anlamlarda kullanılabilir. Bu kavram, devlet yönetimi olarak kullanılmasının yanında, siyasi partilerin mücadelesi, uzlaştırma, birleştirme, barıştırma, ikiyüzlülük, idare-i maslahatçılık anlamında kullanılabilir (Eroğul, 1974: 113). Türk Dil Kurumu siyaset kavramını “devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş ve anlayış” olarak (TDK, 2019) açıklamaktadır. Bir diğer kaynak ise siyaseti “en geniş anlamda, insanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyet” olarak tanımlanmaktadır (Heywood, 2006: 22).

Siyaset kavramına dair ortak bir tanım bulunmaması siyasi alanların ve süreçlerin neler olması gerektiğine dair farklı görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Siyasi alanlar; kamu işlerinin gerçekleştirildiği ve yönetme ile ilgili yerler olmak üzere iki yönlü olarak tanımlanırken, siyasi süreçler; uzlaşma ve mutabakat sağlama, iktidar ve kaynakların dağılımı ile ilgili süreçler olarak tanımlanmıştır (Heywood,2006:25).

Siyaseti üç boyutta tanımlamak mümkündür. Bu boyutlar Gwirth'e (1969: 1) göre; "Toplumun diğer bütün bireyleri, kurumları ve kuralları üzerinde en güçlü yetkiyle donatılmış yönetime ve bunlarla ilgili kanunlara sahip olan devletle ortaya çıkan" siyasi uygulamaların gerçekleştiği alanlara ve süreçlere dair farklı görüşler doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Birinci boyut; siyaseti uzlaşma ve mutabakat olarak gören, kamu işlerinin gerçekleştirilmesi olarak adlandırılan "uzlaşmacı" düşüncedir. Bu boyut, bireylerin karşı karşıya kaldığı sorunları çözmeye, odağında birey olan ve liberal demokrasi kavramını içeren siyasi düşüncedir. İkinci boyut; iktidar olmak ve kaynakların dağılımıyla ilgili çalışmaları içine alan "yönetim" düşüncesidir. Bu boyut; bireylerin karşı karşıya kaldığı sorunları çözmekte gerekli sosyal değişimi de içeren sosyalist düşünce olarak da kavramlaştırılabilir. Üçüncü boyut ise; siyasete dair olumsuz tutum sergileyen ve aslında siyasi olmamaya dair bir çabayı da beraberinde getiren "siyaset karşıtı" düşüncedir.

Sosyal çalışma mesleği ortaya çıktığından bu yana; mesleğin tanımı, uygulamaları ve nasıl algılandığına dair çıkmazlarla karşı karşıya kalınmıştır (Staniforth vd., 2011: 192). Bu gerçeğe rağmen, meslek siyaset ile bir ilişki içindedir. Bu ilişkinin, mesleğin odağında insan hakları, sosyal adaletin gereklerinin yerine getirilmesi, baskı ve eşitsizlikle mücadelenin bulunması ilkelerinden kaynaklandığı (Duarte, 2017) kuvvetli bir görüştür. Yine de mesleğin tarihçesine bakıldığında; meslek-siyaset ilişkisinin, salt bu görüşle açıklanmasının yetersiz olacağını söylemek mümkündür. Dolayısıyla, daha kapsamlı bir yaklaşımla, sosyal çalışma-siyaset ilişkisi yukarıda belirttiğimiz üç boyutla kavramlaştırılabilir.

Siyasi sosyal çalışmanın Amerika Birleşik Devletleri'nde başladığını varsayarak; "uzlaşma, yönetim, ve siyaset karşıtı" boyutlarında açıklanan siyaset- sosyal çalışma ilişkisini, mesleğin bu ülkedeki tarihçesine bakarak görmek mümkündür. ABD'de sosyal çalışma tarihi, mesleğin ortaya çıkışı olarak kabul edilen bir dizi profesyonel uygulamalara dayandırılmaktadır. Bu uygulamalar iki kurumda başlamıştır: Hayırseverliği Örgütlenme Teşkilatı ve Yerleşim Evleri Hareketi. Bu kurumlar, Polsky'nin (1991) de belirttiği gibi yoksulluk nedeniyle ortaya çıkan sorunların çözülmesi ve burjuva sınıfı için bir tehdit oluşturmaması amacıyla burjuva sınıfı mensupları tarafından kurulan ve kontrol mekanizması işlevi gören kurumlar olsa da "iç savaş sonrası gelişen kontrolsüz kapitalizmin neden olduğu eşitsizlikleri ve sosyal problemleri azaltmak" için gerçekleştirilen sosyal reformların, demokrasinin gelişmesi ve kadın haklarının genişletilmesinin (Oğuz, 2017) ana hareket noktaları olduğu ilerleyici dönemde, Yerleşim Evi Hareketi çocuk işçiliğiyle mücadele gibi toplumsal

eylemler (Brueggemann, 2014) gerçekleştirilmesine katkı sağlamıştır. Yerleşim Evi Hareketine bakarak, sosyal çalışma mesleğinin siyasi bir geçmişinin bulunduğu söylenebilse de Yerleşim Evi Hareketi, Hayırseverliğin Örgütlenme Teşkilatı gibi vaka çalışmalarını tanımlamaya ve biçimlendirmeye yönelik normleştirme tekniklerinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara dâhil olmamış, sosyal çalışma mesleğinin kamusal kurumsallaşmasında Hayırseverliğin Örgütlenmesi Teşkilatı gibi etkili olmamıştır (Polsky, 1993: 54). ABD’de sosyal hizmetlerin kurumsallaşmasına dair bu süreç, sosyal çalışma ve siyaset arasında mesafeli bir ilişki kurulmasına neden olmuş, sosyal çalışma ve siyaset arasındaki ilişki sosyal çalışma mesleğinin kamu işlerini yerine getirmesiyle sınırlı kalmıştır. Sosyal çalışma eğitiminde de görülebilecek (Dunlap,1993) bu durum, sosyal çalışma uygulamalarının “siyaset karşıtı” bir bağlamda gerçekleştirilmesine yönelik bir profesyonelleşmeyi beraberinde getirmiştir.

Sosyal çalışma mesleğinin siyasetle ilişkisi Büyük Buhran denilen ekonomik ve sosyal içerikli krizle ikinci kez önem kazanmış ve canlanmıştır. Buhran; sosyal çalışma-siyaset ilişkisinin düşünülmesine yeniden yol açmış ve bu dönem, “Rank and File” hareketinin ortaya çıkmasını gündeme getirmiştir (Leighninger ve Knickmeyer, 1976: 166). Sosyal çalışma uygulamalarında reform, sosyal çalışmacıların sendikalaşması ve radikal sosyal çalışmacılar aracılığı ile gerçekleştirilen siyasi eylemler olmak üzere üç yönü bulunan (Haynes, 2008: 97) Rank and File hareketi; sosyal çalışma uygulamalarının odağına, siyasetin ikinci boyutu olan yönetimi enjekte etmiş ve sosyal değişim olarak kavramlaştırılan bir mesleki duruşun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Zaman içinde, radikal sosyal çalışmayı da içeren Rank and File Hareketi üyeleri, aşağıdaki dört maddede özetlenen davranışlarından dolayı, ana akım sosyal çalışma düşüncesine sahip meslek elemanları tarafından tenkit edilmişlerdir: danışanların kimlikleri üzerinden çalışmalar gerçekleştirmek, geçerli mesleki standartlara uymamak, grevler ve diğer profesyonel olmayan protesto ve siyasi eylem yöntemlerini kullanmak, solcu siyasi ideolojiye ilgi duymak (Hunter, 1999: 20).

Rank and File hareketini savunan sosyal çalışmacıların yürüttüğü çalışmaların güçlenmesi, ABD Başkanı Roosevelt’in; işçilerin adil ücret ve çalışma koşulları için örgütlenme ve pazarlık yapmalarına olanak sağlayan, laissez-faire kapitalizmini sona erdiren ticari faaliyetlerin düzenlenmesi, bankacılık reformu gibi bir dizi reformun gerçekleşmesini sağlayan yeni anlaşma (New Deal) (Glicken, 2010: 31) ile başlamıştır. Bu güçlenme, Dünya Savaşı sonrası, üyelerin sosyal adaleti savunmalarından dolayı zarar göreceklere dair korku ve baskılarla birlikte bir dönem azalmaya başlamış (Reisch ve Andrews, 2001:85) ve/fakat, Vietnam Savaşı’nın etkisi

ile 1960-1970'lerde, ortaya savaş karşıtı hareketlerin çıkması ve diğer sosyal hareketlerle tekrar yükselişe geçmiştir. Günümüzde ise; halen Social Work Action Network gibi radikal sosyal çalışma örgütlerinin varlığına rağmen, radikal sosyal çalışma 1980'lerde popülaritesini yitirmiştir. Bu durumu radikal sosyal çalışmacılarla ilgili yapılan araştırmalarda görmek mümkündür. 1980'lerin sonlarında yapılan bir araştırma da katılımcılara radikal çalışmanın ne olduğu sorulmuş; katılımcılar radikal sosyal çalışmayı "daha az hiyerarşik yönetim ilişkisi, cinsiyetçilik, ırkçılık, heteroseksüelite, sınıfçılık, yaşlı ayrımcılığıyla mücadele, baskı görmüş, dışlanmış danışanlar, işçilere karşı sempati ve öncelikli olarak sağaltım" (Wagner, 2009: 105) olarak tanımlamıştır. 1990'larda yapılan bir başka araştırmada ise; geçmişte kendini radikal sosyal çalışmacı olarak ilan eden grup, radikal sosyal çalışmayı 1970'lerdeki gibi anlamadıklarını belirtmiştir (Andrews ve Reisch, 2002: 11).

Radikal sosyal çalışma değişik zamanlarda iniş ve çıkışlar yaşamasına ve bir siyasi sosyal çalışma yöntemi olarak eski etkisini kaybetmesine rağmen günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Günümüz radikal sosyal çalışma uygulamaları, genelde geçmişe benzer bir çizgiyi izlemektedir (Acar; 2001: 4). Bu bağlamda, Rank and File hareketiyle başlayan, radikal sosyal çalışmayla devam eden sosyal çalışma hareketi; siyaset ve sosyal çalışma arasındaki bağın, bireylerin sorunlarını çözmekte aslında sosyal değişim yönteminin kullanılması gerektiğini göstermiştir. Bu hareketlerin, siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkinin ikinci boyutunu oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Bu bağlamda, radikal sosyal çalışma hareketlerinin siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkiye dair boyut kazandırdığı, buna bağlı olarak sosyal çalışma ve siyaset arasındaki ilişkinin 1930'larda kurulduğunu belirtmek mümkün olsa da ana akım sosyal çalışma düşüncesi ve siyaset arasında 1990'lara kadar bir ilişki kurulmamıştır. Bir başka deyişle; her ne kadar dokuz sosyal çalışmacının federal düzeyde kongrede (2 senatör, 7 temsilci) temsilci olmasında (NASW, 2008, akt: Lane, 2011:53) görülebileceği üzere sosyal çalışmacıların 1990'lardan önce de siyasi alanda bulunduğu söylenmesi mümkün olsa da bireylerin karşı karşıya kaldığı sorunları çözmeye odağa bireyi alan düşüncenin hâkim olduğu sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirilirken 1990'lara kadar siyasete karşı mesafeli bir duruş sergilenmeye devam etmiştir.

Neoliberal ekonomi politikalarıyla, 1980'lerde sosyal çalışma alanlarında kamusal uygulamalardan çok özel sektör uygulamalarına yönelimle kamusal hizmetlerin daralması, sosyal çalışma uygulamalarında bireysel danışmanlığın odağa alınması,

ulusal ve yerel düzeyde neo-muhafazakar düşüncelerin hakim olmasıyla birlikte sosyal çalışma mesleğinin politik bir meslek olduğu düşüncesi (Fisher,1995) sadece radikal sosyal çalışmacılar tarafından değil aynı zamanda ana akım sosyal çalışma düşüncesini savunan sosyal çalışmacılar için de kabul edilen bir düşünce olmuştur. Bu durum, 1990'ların ortasında liberal demokrasi düşüncesi bağlamında siyasi sosyal çalışma uygulamalarını gündeme getirmiştir.

1990'lardan sonra sosyal çalışmacılar, sosyal politika oluşturma süreçlerinin çeşitli alanlarda gerçekleştiği ve çeşitli politika aktörlerinin yer aldığı liberal demokrasilerde; politikaların oluşturulması veya yeniden düzenlenmesi için kritik öneme sahip olan yasama organında (Weiss-Gal ve Gal, 2014: 19) bulunma veya yasama organına etki etme amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmeye başlamış, bu çerçevede siyasi sosyal çalışma uygulamaları gelişmeye başlamıştır. Bu durumun, bireylerin karşı karşıya kaldığı sorunları çözmeye odaklı bireyi alan ve sorunları çözmek için liberal demokrasi araçlarıyla siyasete katılmayı gerekli gören düşünce çerçevesinde siyaset ve sosyal çalışma arasında bir bağ kurulduğunu, kurulan bu bağın, sosyal çalışma ve siyaset arasındaki ilişkiye dair ikinci boyutu oluşturduğunu söylemek mümkündür.

ABD'de sosyal çalışma mesleğinin tarihçesine bakıldığında görüleceği üzere sosyal çalışma ve siyaset arasındaki ilişkinin üçüncü boyutu; apolitik düşüncedir. Sosyal çalışma mesleğinin profesyonelleşmesiyle ortaya çıkan bu düşünce, sosyal çalışma mesleğinin klinik düzeye indirgenmesiyle günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Rome ve Hoechstetter'ın (2010) ABD'de yapmış olduğu araştırmaya göre sosyal çalışmacıların %62'si doğrudan uygulamalarda çalışmaktadır. Öte yandan 2015 yılı Amerikan Çalışma İstatistiklerine göre ise; altı yüz yirmi bin civarında çalışan sosyal çalışmacının yüz on bini ruh sağlığı alanında çalışırken, sağlık bakım ortamlarında çalışanların sayısı yüz elli beş bindir (Zubaroglu-Yanardağ ve Özmete, 2017: 208). Sosyal çalışma alanında klinik odaklı uygulama gerçekleştirme eğilimlerin artması, siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkinin kurulmasına olanak sağlayan makro sosyal çalışma uygulamalarının gerçekleştirilmesinin uygulayıcılarının tercihine bırakılmasına, klinik sosyal çalışmacıların siyasi sosyal çalışma uygulamalarına katılmamalarına neden olmaktadır. Bu durumu Ostrander (2016: 17) tarafından klinik sosyal çalışmacıların politik katılımına dair yapılan araştırmada görmek mümkündür. Araştırma sonuçlarına göre klinik alanda çalışan sosyal çalışmacılar; düşük politik etkinlik, toplumsal cinsiyet sosyalizasyonu ve iş-yaşam dengesi gibi çeşitli nedenlerle siyasi faaliyetlerde katılmamaktadır.

Siyaset ve sosyal çalışma arasındaki ilişkiye dair yukarıda açıklanan üç boyut doğrultusunda; her ne kadar sosyal çalışma ve siyaset arasında bir ilişkinin kurulması her sosyal çalışmacı için zorunluluk olarak kabul edilmese de ABD’de sosyal çalışma mesleğinin tarihindeki görünüşleriyle örneklendirildiği üzere siyasi alan sosyal çalışmacılar tarafından bir uygulama alanı olarak tanımlanabilmekte, çeşitli siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirilebilmektedir. Her sosyal çalışma uygulamasında olduğu gibi siyasi sosyal çalışma uygulamaları da sosyal çalışma bilgi temeline dayanmakta olup siyasi sosyal çalışma bilgi temelini siyasi sosyal çalışma yaklaşımı ve radikal sosyal çalışma yaklaşımı olarak açıklamak mümkündür. Siyasi sosyal çalışma uygulamalarının nasıl gerçekleştirilebileceğinin anlaşılabilmesi için bu yaklaşımların ne olduğunun açıklanması gerekmektedir.

Siyasi Sosyal Çalışma

Siyasi sosyal çalışma, sosyal çalışmacıların sosyal adalet ve insan hakları için sosyal politik eylemde bulunmaları konusunda etik sorumluluklarını yerine getirdikleri, politik katılımın genişletilmesi, politika gündemlerinin etkilenmesi, kampanyalarda seçim bürolarında çalışmayı da içeren, toplumsal değişim için politika mekanizmalarına, politika geliştirmede güç dinamiklerine katılmaya dair araştırma ve teoriden gelen bilgiyle gerçekleştirilen sosyal çalışma uygulamalarıdır (Lane ve Pritzker, 2018: 4).

Lane ve Pritzker’e (2018) göre siyasi sosyal çalışma uygulamalarının iki aşaması bulunmaktadır. Bu aşamaların ilki; değerlendirmedir. Sosyal çalışmacılar bu aşamada siyasi değişim çabasının özel amacının belirlenmesi, değişimin iç ve dışsal bağlamının değerlendirilmesi, değişim için enerjinin belirlenmesi, siyasi değişim çabası için belirli hedeflerin seçilmesi, savunuculuğun bağlamının değerlendirilmesi, hedefi etkileyecek taktiklerin belirlenmesi ve seçilmesine yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Siyasi sosyal çalışma uygulamalarının gerçekleştirildiği ikinci aşama; politik müdahalenin planlanmasıdır. Seçim kampanyalarının düzenlenmesi ve seçmenin oy vermesine yönelik müdahaleler olmak üzere iki boyutu bulunan bu aşamada sosyal çalışmacılar mesleki rolleri çerçevesinde çeşitli mesleki çalışmalar gerçekleştirirler.

Gray ve ark. (2002: 102) siyasi sosyal çalışma uygulamaları çerçevesinde sosyal çalışmacıların gerçekleştirmesi gereken mesleki çalışmaları; yasama ve yürütmeye dair kuruluşlarda ve siyasetçilere yönelik lobicilik çalışmaları gerçekleştirme, oy verme, kampanya yürütme, işbirliği mekanizmaları oluşturma, savunuculuk çalışmaları gerçekleştirme, siyasi mekanizmalara halkın yaşadığı sorunlar hakkında bilgi verme, halka açık soruşturmalar ve komisyon soruşturmalarında tanıklık yapma,

protesto yapma, oy verme, bireylerin, hükümet politikalarındaki problemlere dair görüşlerine etki ederek iknada bulunma ve iletişime dair mesleki çalışmalar gerçekleştirme olarak açıklamaktadır.

ABD’de sosyal çalışmacıların politika süreçlerine katılımına dair prototipleri çıkartan Domanski’nin (1998) yapmış olduğu araştırma çerçevesine göre ise sosyal çalışmacıların siyasi alanda; iletişimci, savunucu, oy veren kişi, ikna edici, kampanya çalışanı, tanıklık olmak üzere çeşitli rolleri bulunmaktadır. Bu rolleri Tablo 1’deki gibi açıklamak mümkündür:

Tablo 1: Siyasi Sosyal Çalışma Uygulamalarında Sosyal Çalışmacıların Rol ve Sorumlulukları

Rol	Sorumluluk
İletişimci	İletişimci olarak sosyal çalışmacı; politikalar ve politik konular hakkında bilgi sahibi olan ve bu konuları tartışan kişidir. Siyasi ve sosyal politika hakkında bilgi sahibi olan sosyal çalışmacılar aile, arkadaş ve meslektaşlarıyla seçim ve siyasete dair tartışmalarda bulunur.
Savunucu	Savunucu olarak sosyal çalışmacılar; danışanlar adına mikro ve makro düzeyde savunuculuk yaparlar. Savunucu rolü çerçevesinde sosyal çalışmacılar; bireyler, gruplar veya kuruluşlar adına savunuculuk çalışmaları yaparlar. Kurumsal politika değişikliği ile ilgili birlikte çalıştığı kişileri etkiler veya savunur.
Oy Veren	Oy veren kişi olarak sosyal çalışmacı; yerel yönetimlerde ve genel seçimlerde oy vererek politika süreçlerine katılır. Lobici olarak sosyal çalışmacı; yerel ve ulusal düzeyde politika sorunlarına dair hükümeti etki etmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirir, aynı zamanda bir dernek veya kuruluşun lobicilik kampanyalarında bulunur.
İkna edici	İkna etme süreçleri çerçevesinde sosyal çalışmacılar; oy vermeye dair başkalarını ikna ederler. Bir hükümet politikası hakkında kamuoyunu etkilemek için mesleki beceri ve uzmanlığını kullanır.İşbirlikçi olarak sosyal çalışmacı; hükümet ve kurum politikalarında karşı karşıya kalınan problemlerin çözümü için bir kuruluşa veya bir gruba katılır.
Kampanya Çalışanı	Kampanya çalışanı olarak sosyal çalışmacı; bir siyasi parti veya aday için aktif olarak çalışır. Düzenlenen toplantılara katılır. Bireysel olarak sosyal çalışmacılar, kişisel olarak yerel ve uluslararası konularda hükümet yetkililerini bilgilendirir.
Tanıklık	Tanıklık çerçevesinde; yerel ya da ulusal politika konularında kamuya açık ya da kongre oturumlarına katılma ya da ifade verme ile ilgili işler gerçekleştirir. Aktivist olarak sosyal çalışmacı; hükümet politikalarını desteklemek veya protesto etmek amacıyla bir gösteriye katılır.

Kaynak: Domanski, 1998.

Bu görevleri gerçekleştirilebilmesi için sosyal çalışmacıların, ikna edici politik bir dil kullanması, medya ve sosyal medya ile çalışma, stratejik iletişim kullanma, gönüllü ve çalışan yönetimi, kaynakları anlama, geliştirme, bütçe yapma ve tahsis etme ve siyasi sosyal çalışma uygulamalarının değerlendirilmesi konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Lane ve Pritzker, 2018). Tüm bunlara ek olarak sosyal çalışmacılar; katılım, değerlendirme, iletişim, problem çözme ve müzakere becerileri, ağ kurma ve iş birliğine dair becerilere sahip olmalıdır. Sosyal çalışmacıların siyasi alandaki

pozisyonu, siyasi sosyal çalışma uygulamasının nasıl gerçekleşeceğini belirlemektedir.

Bu bağlamda, sosyal çalışmacılar siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirirken buldukları yere göre çeşitli stratejiler izlemektedir. Lane ve Pritzker'e (2018: 9) göre bu stratejiler; bireylerin ve toplulukların politik süreçlere katılmalarıyla ilgili uğraşlar, politika gündemine ve karar verme sürecine etki, politik ve profesyonel pozisyonda durma, seçim kampanyalarıyla ilgilenme ve seçim ofisi için çalışmaktır (Lane ve Pritzker, 2018: 8). Her strateji çerçevesinde sosyal çalışmacıların uğraşlarını Tablo 2'deki gibi tanımlamak mümkündür.

Tablo 2: Siyasi Sosyal Çalışma Stratejileri

Strateji	Çalışmalar
<i>Strateji 1:</i> Bireylerin ve toplulukların politik süreçlere katılmalarıyla ilgili uğraşlar	Düşük temsil edilen grupların oy kullanımını artırmak için çalışmalar gerçekleştirmek, az temsil edilen grupların siyasi farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmek, oy vermeye uygun danışanların sisteme kaydedilmesi, az temsil edilen grupların, daha fazla oy hakkı, daha adil ve duyarlı seçim süreçlerine dâhil etmek üzere genişletilmiş siyasi gücü savunmak ile ilgili uygulamaları gerçekleştirir.
<i>Strateji 2:</i> Politika gündemine ve karar verme sürecine etki	Seçilmiş çalışanların politika kararlarını ve politika gündemlerini etkileme, adayların politika gündemlerini etkileme, hükümet tarafından belirlenen politika gündemlerini ve politika kararlarını etkilemeye yönelik çalışmalar gerçekleştirir.
<i>Strateji 3:</i> Politik ve profesyonel pozisyonda durma	Sosyal çalışmacılar, kamu çalışanı ve diğer profesyonel olarak politikalar üzerine çalışır, siyasi olarak atanmış hükümet çalışanı olarak çalışır, seçilmiş siyasilerin ofislerinde çalışır.
<i>Strateji 4:</i> Seçim kampanyalarıyla ilgilenme, seçim ofisi için çalışmak	Sosyal çalışmacılar, seçim ofislerinde çalışmalar gerçekleştirir.

Kaynak: Lane ve Pritzker, 2018.

Radikal Sosyal Çalışma

Radikal sosyal çalışma yaklaşımı, “geleneksel sosyal çalışma olarak ifade edilen ve temelde toplumsal uzlaşma teorilerinden şekillenerek ortaya çıkan sosyal çalışma yaklaşımlarına bir tepki olarak ortaya çıkmış” (Acar, 2001, akt: Yanardağ,2014:68) bir yaklaşımdır.

Radikal sosyal çalışma yaklaşımının çerçevesini Bailey ve Brake (1975: 55) dört bağlamda açıklamaktadır. Bu bağlamların ilki; **çelişkidir**. Sosyal çalışma mesleğinin, mesleki bağlam ve geniş baskılayıcı örgütsel yapısına rağmen insanların politik ve ekonomik yapıları kontrol etme kapasitelerini artırma potansiyeli bulunmaktadır. İkinci bağlam; insanlar ve sistemler arasındaki **diyalektiktir**. İnsanların sosyal çevrelerini oluşturan çeşitli sistemler ve insanlar arasındaki ilişki diyalektiktir ve insanlar bu

diyalektik ilişki çerçevesinde dönüştürücü ve yaratıcı varlıklardır. Üçüncü bağlam; baskılayıcı ve destekleyici **sistemlerdir**. Dördüncü ve son bağlam; **bireysel bilinçtir**. İnsanlar ve sistemler arasındaki ilişkide, bireyler sosyal kurumların onlar için ne ifade ettiği hakkında bireysel bilince sahip olmalıdır.

Radikal sosyal çalışma yaklaşımına dair çeşitli temalar vardır. Mullaly'ın (1997) sınıf analizine dayalı olduğunu belirttiği bu temalar çerçevesinde radikal sosyal çalışma uygulamalarını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

1. Kapitalizm sosyalizm için reddedilir,
2. Liberal reformizm, sosyal sorunlarla baş etmenin bir yolu olarak kabul edilmez,
3. Kapitalist refah sistemi, kapitalizmi destekleyen siyasi ve ekonomik araçlarla gerçekleştirilir,
4. Toplumsal bir norm olarak sosyal refah kapitalizmin karşıtıdır,
5. Geleneksel sosyal çalışma sosyal sorunları sürdürür,
6. Birey-toplum zıtlığı anlayışı, sosyal veya siyasi nedenlerden ayrı olarak anlaşılacak özel sorunlara dair yanlış bir dikotomidir.
7. Feminist bakış açısı, radikal sosyal çalışma için epistemolojik bir zorunluluk olup bu bakış açısı yalnızca cinsiyetçiliği ve ataerkilliği deşifre etmez, aynı zamanda kişisel olan ve politik olan arasındaki bağa dair dönüşümsel politikalara daha iyi bir bakış açısı kazandırır.
8. Klasizm ve ataerkillik radikal sosyal çalışmacılara yönelik tek baskı unsuru değildir, gittikçe yapısal olarak baskı gücü olarak görülen ırkçılık, yaşçılık, heteroseksizm, engellilere yönelik ayrımcılık, emperyalizm de radikal sosyal çalışmacılar için baskı unsurudur.
9. Profesyonellik, profesyonelleri danışanlardan uzaklaştırır ve danışanlara hizmet vermemek pahasına profesyonelliğe hizmet etmeye yol açar.
10. Sendikalaşma, radikal sosyal çalışmacılar için tercih edilen örgütlenme şeklidir (akt: Powell, 2001: 83).

Radikal sosyal çalışma yaklaşımına dair yukarıda belirtilen çerçeve ve temalar doğrultusunda radikal sosyal çalışma uygulamalarıyla ulaşılmak istenen amaçları; eğitim, insanlar ve sistemler arasında bağlantı kurma, mevcut sisteme karşı sistemler kurma ve mevcut sisteme bireysel ve yapısal tepki olarak tanımlamak mümkündür. Eğitim çalışmalarıyla; baskı ve potansiyelleri ve baskıya karşı mücadeleye dair eleştirel bilinç geliştirmesi amaçlanırken, insanlar ve sistemler arasında bağlantı kurmayla sistemlerin insanların yararına çalışması, gücün adil bir şekilde dağıtılması amaçlanmaktadır. İki amaç çerçevesinde karşıt sistemlerin kurulması, bireysel ve yapısal tepkinin gelişmesi radikal sosyal çalışma uygulamalarıyla ulaşılmak istenen diğer amaçlardır (Bailey ve Brake, 1975).

Radikal sosyal çalışma uygulamalarıyla ulaşılmak istenen amaçların gerçekleştirilmesi için belirli yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemleri Bailey ve Brake (1975) diyalogcu iletişim, grup bilincinin artırılması, örgütlenme ve planlama olarak tanımlamaktadır. Radikal sosyal çalışma yöntemlerinin ilki; Paublo Freire'nin yöntemlerinden biri olan diyalogcu iletişimdir. Söz söyleme hakkı bulunmayan bireylerin, söz söyleme hakkını elde etmesi sağlanarak oluşturulan diyalog yoluyla bilinçlenerek fenomenolojik özelliklerinin ve kendisinin toplum tarafından nasıl biçimlendirildiğinin farkına varmasını sağlayan bir iletişim yöntemi olan diyalogcu iletişim vasıtasıyla bireyler eleştirel bir göz kazanır ve özgürleşme olanağına sahip olurlar (Freire, 2006). Bu çerçevede, radikal sosyal çalışma yöntemi olan diyalogcu iletişim yoluyla sosyal çalışmacılar söz hakkı olmayan danışanların, söz söylemelerini olanaklı kılıp bilinçlenerek, sınıfsal bir değişimin parçası olmalarını sağlarlar.

Radikal sosyal çalışma yaklaşımının ikinci yöntemi; grup bilinçlenmesidir. Freire'nin yöntemlerinden biri olan grup bilinçlenmesi, Freire'nin toplum eğitimi yönteminin bir çıktısı olup grup bilincinin artması, politik bilinçlenme, eleştirel düşüncenin sağlanması, desosyalizasyonun gerçekleşmesi, öz örgütlenme ve öz eğitim uğraşlarının gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Grup bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalarla topluma ilişkin eleştirel bir anlayışın geliştirilmesi, toplumun sosyal değişimler için kendi kapasitesinin farkına varması hedeflenir (Pyles, 2009, akt: Yanardağ, 2019:92).

Radikal sosyal çalışma yaklaşımının üçüncü yöntemi örgütlenmedir. Saul Alinsky tarafından gerçekleştirilen toplum örgütlenmesi çalışmalarıyla örneklendirilebilecek olan, elitler ve alt sınıflar arasındaki çıkarların farklı ve genellikle zıt olduğu, gücün sosyal sorunların ortadan kaldırılmasını ve değiştirilmesini sağlamayla alakalı olduğu varsayımına dayalı olan, insanlara kendi güçleri olduğu duygusunu veren, somut iyileşmeyi talep eden ve sorunların gerçekten çözülmesini amaçlayan radikal toplum örgütlenmesi yaklaşımının (Ohmer ve Brooks, 2013, akt: Yanardağ,2019: 71) radikal sosyal çalışma yaklaşımının bir yöntemi olarak örgütlenmeyle ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Radikal toplum örgütlenmesi yaklaşımı kullanan toplum örgütleyicilerinin; aracı, eylemci, arabulucu, savunucu, uygulayıcı, baskı (rahatsızlık vermek amaçlı) işlevleri bulunmaktadır. Bu yaklaşımla toplum üyelerinin içinde buldukları duruma karşı tepkili olmaları, iktidar sahipleri gibi belirlenen hedeflerle yüzleşmesi ve doğrudan eylemler yoluyla değişim yaratılması amaçlanmaktadır (Ohmer ve Brooks, 2013, akt: Yanardağ,2019:71). Öte yandan, sınıf temelli uygulamaları odağına alan radikal

sosyal çalışma yaklaşımı açısından örgütlenme alanlarını; sendikalar, danışan örgütleri ve meslek örgütleri olarak tanımlamak mümkündür.

Dördüncü ve son radikal sosyal çalışma yöntemi olan planlama, toplumla sosyal çalışma uygulama yaklaşımı olan toplum planlamasıyla ilgilidir. Toplumun, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel konularda ihtiyaçlarının giderilmesini ve toplum çıkarlarını desteklemeyle (Rothman ve Zald, 1985, akt: Yanardağ,2019:84) ilgili olan toplum planlaması, sınıfsal çatışmaların ortadan kaldırılmasına yönelik bir yöntemdir.

Türkiye’de Siyasi Sosyal Çalışmanın Olanığı

Türkiye’de sosyal çalışmacıların, siyasete katılımına dair tecrübelerine bakıldığında, milletvekili, bakan ve yerel yönetimlerde belediye başkan yardımcılığı görevi almış meslek elemanları, parti yöneticileri bulunuyor olsa da sosyal çalışmacıların siyasete katılımı sınırlıdır. Bu durumun, Türkiye’de sosyal çalışma mesleğinin kamuda istihdam aracılığıyla gelişmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira kamu çalışanlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri çerçevesinde siyaset yapma yasağının bulunması, kamu çalışanı sosyal çalışmacıların siyasi çalışmalara katılmasını engellemektedir.

657 sayılı yasaya rağmen Türkiye’de siyasi sosyal çalışma uygulamalarının hayata geçirilmesinin gerçekleşmeyeceğini söylemek mümkün değildir. Bu durumun üç boyutu bulunmaktadır. Birinci boyut; kamu istihdamının daraldığı, sosyal çalışmacıların sivil toplum ve özel sektörde istihdam olanakları aradığı günümüzde, siyasi alanın sosyal çalışmacılar için uygulama alanı olarak görülme olasılığıdır.

İkinci boyut Türkiye’nin refah rejimiyle ilgilidir. Türkiye’nin refah rejiminin dahil edilebileceği klientalist faaliyetlerin, yerelciliğin ve siyasal patronaj faaliyetlerinin yaygın olduğu, siyaset sistemiyle doğrudan bağlantılı bürokrat yapının bulunduğu (Mingione, 2011: 270-271) Güney Avrupa Rejiminin sosyal hizmetleri politik bir araç durumundadır. Sosyal çalışma faaliyetlerinin temel bir siyaset aracı haline getirilmesi hem yerel düzeyde hem ulusal düzeyde siyasi faaliyetleri yönetmeye dair profesyonellere de ihtiyaç duyulmasını beraber getirmektedir. Bu ihtiyaç sosyal çalışmacıların siyasi sosyal çalışma uygulamaları çerçevesinde aktif görev almasını olanaklı kılmaktadır.

Üçüncü boyut; siyasi eylemin sosyal çalışmacılar için bir mesleki sorumluluk olmasıdır. Türkiye’de Sosyal Çalışma Mesleğinin Etik İlke ve Sorumlulukları Belgesi’nin altıncı maddesine göre “sosyal çalışmacılar insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaları ve tam olarak gelişmeleri için kaynaklara, istihdam olanaklarına,

hizmetlere ve fırsatlara eşit biçimde ulaşmalarını sağlamak amacıyla sosyal ve siyasal aksiyonlara katılmalıdır” (SHUDER, 2004).

Siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirmek isteyen sosyal çalışmacılar için çeşitli siyasi sosyal çalışma uygulama alanlarının bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu uygulama alanları siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı ve yerel yönetimler olarak tanımlanabilir.

Sosyal çalışmacıların siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirebileceği birinci alan siyasi partiler olup siyasi partiler bağlamında siyasi sosyal çalışma alanlarını; gençlik kolları, kadın kolları ve siyasi parti merkezleri olmak üzere üç boyutta açıklamak mümkündür. Siyasi sosyal çalışma alanı olarak değerlendirilebilecek kadın kolları, ilk defa Cumhuriyet Halk Partisi tarafından kurulmuş olup çeşitli partilerin kadın kolları 12 Eylül askeri darbesine kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. 12 Eylül askeri darbesinin ardından kapatılan kadın kolları, 1995 yılında 4121 sayılı yasada yapılan değişiklikle tekrar resmi bir zemin kazmış olup kadın kolları siyasi partilerin gençlik kolları gibi bir uzantısı olmuştur (Talaslı,1996, akt: Türk, 2010: 60).

4121 sayılı kanunda yapılan değişikliklerle, 7. Madde çerçevesinde “siyasi partilerin tüzüklerinde ayrıca kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri yan kuruluşlarla yabancı ülkelerde yurtdışı temsilciliği” kurabilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede kadın kolları parti tüzüklerinde belirtilen çalışma koşulları çerçevesinde siyasi partiler bünyesinde çalışmalarını gerçekleştirmektedir.

Kadın kollarının temel işlevini, içinde buldukları partiye kaynak sağlamak, özellikle seçim dönemlerinde kampanya çalışmalarına katılmak olarak tanımlamak mümkündür (Minibaş, 1996, akt: Özalp, 2018: 43). Kadın kolları, kadınların siyasette üst kademelere çıkma ve temsilci olmaları noktasında partiyi etkileme gücüne sahip olmamasına karşın (Pınarcoğlu, 2017: 14) özellikle seçim dönemlerinde siyasi partiler için önemli bir araçtır. Bu bağlamda, kadın kolları siyasi sosyal çalışma uygulamaları için etkili bir alandır.

Siyasi partiler bağlamında bir başka siyasi sosyal çalışma alanı gençlik kollarıdır. Kadın kolları gibi gençlik kolları da 4121 sayılı kanunda yapılan değişikliklerle yasal zemin kazanmış bir parti örgütlenmesidir. Gençlik kolları, kadın kolları gibi seçim döneminde aktif rol oynayan parti organıdır. Gençlik kollarının günümüzdeki görünümü aday için bayrak asan, afiş dağıtan, adayın alt hizmetlerini parti adına gören gönüllü gençlerden oluşan, adayın ailesinin bile aday için yapamadığı hizmetleri yapan yapı (Kösedağ, 2018: 118) olarak tanımlamak mümkündür. Gençlik kolları, “çoğu zaman kendilerine atfedilen saflık, inanç ve sadakat niteliklerinin yanı

sıra alana yeni girenler, sermayesiz gelenler ve parti içi mücadelelerde üst yönetiminin fedakâr hizmetkarlarıdır” (Caymaz, 2015: 58). Öte yandan gençlik kolları, partilere üye kazandırma aracı olmasının yanında, gençlik kolları üyelerinin politik kariyerlerini de kolaylaştırmaktadır (Gökmen, 2017: 34). Hem kadın kolları hem de gençlik kolları, seçim kampanyalarının yürütülmesi, hem de parti içi diğer çalışmaların yürütülmesi, siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirmek isteyen sosyal çalışmacılar için bir zemin oluşturmaktadır.

Ayrıca, sosyal çalışmacıların sadece kadın ve gençlik kollarında değil aynı zamanda siyasi partilerin merkez yönetiminde de görev alması mümkündür. Sosyal çalışmacılar bu bağlamda, sosyal politikalar ile ilgili partiye danışmanlık yapabilir, iş birliği ve ağ becerileri ile çeşitli sivil toplum örgütlerinin siyasi partiyle kurduğu ilişkileri yürütmeye sekretarya işlerini yürütebilir, sosyal politikalara dair raporlama çalışmaları gerçekleştirebilir.

Sosyal çalışmacıların siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirebileceği ikinci alan; Türkiye Büyük Millet Meclisi’dir (TBMM). TBMM’de sosyal çalışmacıların gerek meslek örgütü gerekse diğer politikayı etkilemeye dayalı çalışmalar gerçekleştiren sivil toplum örgütleriyle lobicilik çalışmaları gerçekleştirerek yasama süreçlerinin mesleki ilke ve değerlere göre gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütmesi mümkündür.

Öte yandan, sosyal çalışmacılar TBMM’de milletvekili danışmanı olarak da siyasi sosyal çalışmacı olarak görev alabilirler. TBMM Milletvekili Danışmanı Çalıştırılması Hakkında Hizmet Sözleşmesi Esaslarına dair divan kararına göre danışmanlar milletvekillerinin yasama ve araştırma faaliyetlerini yerine getirmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirir. Danışman olarak sosyal çalışmacılar, seçmenlerle ilişkilerinin yönetilmesi, seçmenlerin taleplerinin milletvekiline ulaşmasının sağlanması, soru önergeleri yoluyla hükümet veya kurumlardaki sorunlara dair kamuoyunun oluşturulması ve çeşitli konularda bilgi notlarının hazırlanmasına yönelik çalışmaları gerçekleştirebilir.

Sosyal çalışmacıların siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirebileceği üçüncü alan Cumhurbaşkanlığı’dır. Ülkemizde yeni bir mekanizma olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi çerçevesinde kamu yönetiminde köklü değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu değişikliklerle, sosyal çalışmacılar başta sosyal

politika alanı olmak üzere çeşitli alanlarda yeni oluşturulan mekanizmalarda görev alabilme olanağına sahip olmuştur¹.

Sosyal çalışmacıların siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirebileceği son alan; yerel yönetimlerdir. Gerek Kent Konseyleri gerekse diğer katılım mekanizmaları olmak üzere yerel halkın katılımından, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan sorumlu başkan yardımcılığı görevlerine sosyal çalışmacılar gelebilmektedir.

Radikal sosyal çalışma yaklaşımı bağlamında siyasi sosyal çalışma uygulama alanlarına bakıldığında, başta sınıf temelli sendikacılık yapan sendikalar olmak üzere sosyalist örgütler ve feminist örgütler radikal sosyal çalışma uygulama alanı olarak tanımlanabilir. Bu alanlarda gönüllü veya profesyonel olarak sosyal çalışmacılar radikal sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirebilirler.

Yukarıda aktarılanlar doğrultusunda; Türkiye bağlamında siyaset ve sosyal çalışma ilişkisi değerlendirildiğinde hem siyasi sosyal çalışma hem de radikal sosyal çalışma yaklaşımı kullanılarak siyasi sosyal çalışma uygulamalarının gerçekleştirilmesi mümkündür. Öte yandan, her ne kadar siyasi alan sosyal çalışmacılar için bir uygulama alanı olarak tanımlanabilse de sosyal çalışma disiplini için yeni bir uygulama alanıdır. Yeni bir uygulama alanı olmasının vermiş olduğu güçlüğü aşılabilmesi için, Amerikan Ulusal Sosyal Çalışmacılar Derneği (NASW) tarafından gerçekleştirilen çalışmalara benzer bir şekilde, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin siyasi sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirmek isteyen sosyal çalışmacıların bu alana özgü kapasitesini artırması ve siyasi partiler ile sosyal çalışmacılar arasında ağların kurulmasını sağlama konusunda bir araç haline gelmesi; siyasi sosyal çalışma yaklaşımlarının sosyal çalışma eğitiminin bir parçası haline getirilmesi sağlanarak siyasi sosyal çalışmaya dair bilgi ve değerlerin lisans programlarında öğrencilere aktarılmasının sağlanması, sosyal çalışma öğrencilerinin hem lisans hem de lisansüstü programlarda siyasi alanlarda mesleki uygulamalar yaparak beceri edinmelerinin olanaklı hale getirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Acar, H. (2001) Sosyal Hizmete Radikal Yaklaşımlar. Prof. Dr. Nihal Turan'a Armağan İçinde, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını

¹ Cumhurbaşkanlığı Sosyal Politikalar Kurulu'na Prof. Dr. Vedat Işıksan'ın seçilmesiyle örneklendirebileceğimiz bu durum çerçevesinde sosyal çalışmacıların hem ihtisas kurullarına üye olarak hem de teknik personel olarak politika süreçlerine dair çalışmalar gerçekleştirmesi mümkündür.

- Andrews, J., Reisch, M. (2002). The radical voices of social workers: Some lessons for the future. *Journal of Progressive Human Services*. https://doi.org/10.1300/J059v13n01_02
- Brueggemann, W. G. (2014). *The Practice of Macro Social Work*. England: Cengage Learning.
- Çetingök, M. (2016). Politik Sosyal Hizmet. Ankara: SHUDER <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20279.88488> Erişim Tarihi: 10.08.2019
- Caymaz, B. (2015) "Mücadele Alanı Olarak Parti Gençlik Kolları:AKP Gençlik Kolları ve Ülkü Ocakları'nda "Gençlik". *İleti-ş-im*. 22. 31-61.
- Devlet Memurları Kanunu (14 /7/1965). Remi Gazete (Sayı:12056). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> Erişim Tarihi: 10.08.2019
- Duarte,F.(2017). Reshaping Political Ideology in Social Work. A Critical Perspective Aotearoa New Zealand Social Work 29(2)
- Dunlap, K. M. (1993). A History of Research in Social Work Education: 1915-1991. *Journal of Social Work Education, 29(3)*, 293-301.
- Domanski, D. M. (1998). Prototypes of Social Work Political Participation: An Empirical Model. *Journal of Social Work. 43(2)*
- Eroğul, C . (1974). Siyaset Kavramı Hakkında Bir Deneme. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi , 29 (02) , . DOI: 10.1501/SBFder_0000000983
- Fisher, R. (1995). Political Social Work: *Journal of Social Work Education. 31(2)*
- Freire, P.(2006) Ezilenlerin Pedagojisi, çev. Dilek Hattatoğlu-Erol Özbek, Ayrıntı Yayınları, 5.Basım, İstanbul
- Glicken, M. D. (2010). *Social work in the 21st century: An introduction to social welfare, social issues, and the profession*. Sage.
- Gökmen, Y. C. (2017). *Türkiye'de Gençlerin Siyasete Katılımı: Parti Gençlik Kolları Örneğinde Bir İnceleme*. Ege Üniversitesi
- Gray, M. , Rooyen van C. , Rennie, G., Gaha, J. (2002). The Political Participation of Social Workers: A Comparative Study. *International Journal of Social Welfare 11(2)*
- Gwirth, Al. (2011). Siyaset Felsefesi. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 52(1)*
- Haynes, J. E. (1975). The "Rank and File Movement' in Private Social Work. *Labor History*. <https://doi.org/10.1080/00236567508584323>
- Heywood, A. (2006). *Siyaset*. İstanbul: Liberte Yayınları
- Hunter, R.W.(1999).Voices of our past: the rank and file movement in social work, 1931-1950" (1999). Dissertations and Theses. Paper 1602.
- Hofer, R. (1999). The Social Work and Politics Initiative. *Journal of Community Practice*. https://doi.org/10.1300/j125v06n03_04
- Kösedağ, E. (2018). Seçim Kazanma Stratejileri: Aday Adaylarına Altın Tavsiyeler. İstanbul: Okur Kitaplığı
- Lane,R.S (2011). Political Content in Social Work Education as Reported by Elected Social Work. *Journal of Social Work Education, 47(1)*

- Lane, S. R., Pritzker, S. (2018). *Political Social Work*. Springer.
- Leighninger, L., Knickmeyer, R. (1976). The Rank and File Movement: The Relevance of Radical Social Work Traditions to Modern Social Work Practice. *The Journal of Sociology & Social Welfare*. 4(2)
- Mingione, Enzo. (2011). "Güney Avrupa Refah Modeli ve Yoksulluk ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Mücadele", *Sosyal Politika Yazıları*, Der: Ayşe Buğra, Çağlar Keyder, İstanbul, İletişim Yayınları, , s.261-286.
- Oğuz, C. M. (2017) . ABD'de "Progressivism" Hareketi ve Woodrow Wilson'un Kurcu Babalar'a İtirazı. *Amme İdaresi Dergisi* 50(1)
- Ostrander, J. (2017). *To participate or not to participate, that is the question: A critical phenomenological study of clinical social workers and their political participation* (PhD Doctoral Dissertation). University of Connecticut, West Hartford, CT.
- Özalp, Z. (2018). *Türkiye'de Muhafazakar Partilerde Kadın Örgütlenmesi ve Kadınların Siyasal Süreçlere Katılımı*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Pınarcıoğlu, N. (2017). Erişim Siyasette Kadın Temsili (Mi?). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7 (1/1), 12-24. Erişim Adresi:
- Polsky, A. J., & Polsky, A. J. J. (1993). *The rise of the therapeutic state*. Retrieved from <https://ebookcentral.proquest.com>
- Powell, F. W. (2001). *The politics of social work*. Retrieved from <https://ebookcentral.proquest.com>
- Reisch, M., & Andrews, J. (2019). *The road not taken: A history of radical social work in the United States*. Brunner-Routledge
- Rome, S. H., & Hoechstetter, S. (2010). Social work and civic engagement: The political participation of professional social workers. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 37(3), 107-129.
- SHUDER (2004). *Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik İlke ve Sorumlulukları*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayınları
- Staniforth, B., Fouché, C., & O'Brien, M. (2011). Still doing what we do: Defining social work in the 21st century. *Journal of Social Work*. <https://doi.org/10.1177/1468017310386697>
- TBMM (2019). Milletvekili Danışmanı Çalıştırılması Hakkında Hizmet Sözleşmesi Esasları. Erişim Adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/genser/e2.html> Erişim Tarihi: 10.08.2019
- TDK (2019). Siyaset. Erişim Adresi: <http://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi 10.08.2019
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Yürürlükten Kaldırılmış Hükümler (18/10/1982), Resmi Gazete (sayı:16863). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.2709.pdf> Erişim Tarihi: 10.08.2019
- Türk, P. (2010). *Kadın ve Siyaset İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Bursa'da AKP ve CHP Kadın Kolları*. Anadolu Üniversitesi.
- Wagner, D. (2009). Radical Social Work as Conceit. *Journal of Progressive Human Services*. <https://doi.org/10.1080/10428230903301576>

- Weiss-Gal, I., & Gal, J. (2014). Social workers as policy actors. *Journal of Social Policy*.
<https://doi.org/10.1017/S0047279413000603>
- Yanardağ, U. (2014). Yoksulluk Sorununa Radikal Sosyal Çalışma Yaklaşımıyla Bakmak. Polat, G., Çoban-İçağasıoğlu, A. (Eds). Yoksulluk ve Sosyal Hizmet: Yeni Zorluklar Yaklaşımlar içinde. İstanbul: Sosyal Çalışma Yayınları
- Yanardağ, U. (2019). *Toplumla Sosyal Çalışmaya Giriş*. Ankara: Maya Yayınları
- Yanardağ-Zubaroğlu, M., Özmete, E. (2017). Bir Mesleki Uygulama Alanı Olarak Geçmişten Geleceğe Klinik Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 203-226.